

Džon Grogan

MARLI I JA

*Ljubav i život sa
najgorim psom na svetu*

Preveo
Miroslav Pavlović

Mono & Mañana
2006.

*U sećanje na mog oca Ričarda
Frenka Grogana, čija dobra duša prožima
svaku stranu ove knjige*

Sadržaj

Predgovor: Savršen pas	9
1. Sa štenetom, troje	13
2. U društvu plave krvi	21
3. Na putu do kuće	25
4. Vrcakavac	33
5. Test-traka	41
6. Sve je u srcu	45
7. Gospodar i zver	55
8. Sukob volje	63
9. Od čega su stvoreni muškarci	73
10. Irska sreća	81
11. Sve što je pojeo	91
12. Dobro došli na odeljenje za siromašne	99
13. Vrisak u noći	107
14. Ranoranilac	117
15. Posleporodajni ultimatum	127
16. Audicija	139
17. U zemlji Bokahontas	151

18. Ručak pod vedrim nebom	163
19. Gromom pogođeni	171
20. Pseća plaža	179
21. Avion za sever	189
22. U zemlji olovaka	197
23. Perad na paradi	207
24. Toalet	217
25. Protiv svih očekivanja	227
26. Pozajmljeno vreme	235
27. Velika livada	243
28. Ispod trešnjinog drveta	251
29. Klub loših pasa	259
Zahvalnice	267

Predgovor

Savršen pas

U leto 1967. godine, kada sam imao deset godina, otac je pustio pred mojim neprestanim molbama i odveo me da mi nađe psa. Zajedno smo se odvezli porodičnim kombijem i zašli duboko u unutrašnjost Mičigena, do farme koju su vodile jedna neotesana žena i njena prastara majka. Farma je imala samo jednu vrstu robe – pse. Pse svih mogućih veličina, izgleda, godina i naravi. Imali su samo dve zajedničke osobine – svaki od njih bio je lualica nepoznatog i neprepoznatljivog porekla i svaki je bio na raspolaganju za dobar dom. Našli smo se na ranču džukaca.

„Sad samo polako, sine“, rekao je tata. „Odluka koju sada doneseš pratiće te narednih godina.“

Brzo sam odlučio da su stariji psi tuđa briga. Odmah sam otrčao do kaveza sa štencima. „Trebalo da odabereš nekog koji nije plašljiv“, usmeravao me je otac. „Mogao bi da prodrmaš kavez, pa da vidiš koji se neće uplašiti.“

Uhvatio sam kapiju od pletene žice i bučno je cimnuo. Desetak štenaca se okrenulo da beži i zaglavilo jedni preko drugih kao uskomešana hrpa krzna. Samo je jedan ostao. Bio je zlatne boje sa belom flekom na grudima i jurnuo je na kapiju uz neustrašivo kevtanje. Poskočio je i uzbuđeno mi liznuo prste kroz žicu. Bila je to ljubav na prvi pogled.

Kući sam ga doneo u kartonskoj kutiji i dao mu ime Šon. Bio je od onih pasa zbog kojih čitavu vrstu bije dobar glas. Svaku ko-

mandu kojoj sam ga učio savladao je bez muke, a i po prirodi se lepo ponašao. Kad bih ispustio koranicu hleba na pod, ne bi je dirao dok mu ne dam dozvolu. Dolazio je kada ga pozovem i čeka me kad bih mu rekao. Mogli smo da ga ostavimo napolju cele noći, znajući da će se vratiti kad običe što želi. Mada to nismo često radili, mogli smo da ga ostavimo satima samog u kući, sigurni da mu se neće desiti neka nezgoda i da ništa neće dirati. Utrkivao se s kolima ne jureći ih i hodao je uz mene bez povoca. Imao je običaj da zaroni do dna jezera i izroni s kamenjem ponekad toliko velikim da bi mu se zaglavilo u ustima. Najviše je voleo da se vozi u kolima i na porodičnim putovanjima bi mirno sedeo pored mene na zadnjem sedištu. Bilo mu je dovoljno da satima sedi i kroz prozor posmatra svet koji promiče. Možda je najbolje od svega to što sam ga naučio da me po kraju vuče na biciklu kao pravi pas iz zaprege, na čemu mi je društvo silno zavidelo. Ni jedan jedini put nije me doveo u opasnost.

Bio je uz mene kada sam popužio prvu (i poslednju) cigaretu i kada sam poljubio svoju prvu devojku. Bio je na sedištu do mog kada sam se prvi put nedozvoljeno provozao korvetom mog brata.

Šon je bio živahan ali obuzdan, strastven ali miran. Imao je toliko dobre manire da bi se čak skromno povukao u žbunje da bi obavio nuždu. Samo bi mu glava virila. Zahvaljujući toj urednoj navici mogli smo slobodno bositi da hodamo po travnjaku.

Rođaci koji su nam vikendom dolazili u posetu vraćali su se kući rešeni da i sami kupe psa. Toliko su bili oduševljeni Šonom – ili „Svetim Šonom“, kako sam ga ja prozvao. To sa svecem bila je porodična šala, ali ne bi bilo teško ni poverovati u to. Rođen s kletvom nepoznatog porekla, bio je jedan od desetina hiljada neželjenih pasa u Americi. Pa opet, uz neku neverovatnu sreću, on je postao željen. Ušao je u moj život, kao i ja u njegov – a usput mi je pružio detinjstvo kakvo zaslužuje svako dete.

Ljubavna veza trajala je četrnaest godina, a kada je uginuo, ja više nisam bio onaj mali dečak koji ga je tog letnjeg dana doneo kući. Bio sam muškarac koji je završio fakultet i dobio svoj prvi pravi posao na drugom kraju države. Sveti Šon je ostao kada sam

ja otišao. Tamo gde je i pripadao. Moji roditelji, koji su tada već bili u penziji, pozvali su me da mi saopšte tužnu vest. Majka mi je kasnije rekla: „Za pedeset godina braka samo sam dvaput videla tvog oca kako plače. Prvi put kada smo izgubili Meri En“ – moju mrtvorodenu sestru. „Drugi put je plakao na dan kada je umro Šon.“

Sveti Šon mog detinjstva. Bio je savršen pas. Bar ću ga se tako uvek sećati. Šon je postavio merila po kojima ću prosuđivati o svim budućim psima.

Prvo poglavlje

Sa štenetom, troje

Bili smo mladi. Bili smo zaljubljeni. Uživali smo u tim ispunjenim prvim danima braka kada se čini da život ne može biti bolji. Đavo nam nije dao mira.

I tako, jedne večeri u januaru 1991. godine, moja supruga, sa kojom sam bio u braku petnaest meseci, i ja na brzinu smo večerali i krenuli tragom oglasa iz *Palm Bič posta*.

Nisam baš siguran zašto smo to uradili. Nekoliko nedelja ranije probudio sam se u zoru i zatekao praznu polovinu kreveta. Ustao sam i zatekao Dženi kako sedi u bademantilu za staklenim stolom na zatvorenom tremu našeg malog bungalova, nadvijena nad novinama, s olovkom u ruci.

Ta scena uopšte nije bila neobična. *Palm Bič post* su bile naše lokalne novine, a pored toga i izvor polovine naših porodičnih primanja. Bili smo par sa novinarskim karijerama. Dženi je radila kao stalni pisac rubrike „Akcenat“ u *Postu*. Ja sam bio novinar u konkurentskim novinama, *San Sentinelu*, sa sedištem na jugu u Fort Loderdejlu, udaljenom sat vožnje. Svaki dan smo počinjali nadvijeni nad novine da vidimo kako su izašle naše priče i kakve su u odnosu na druge. Neumorno smo zaokruživali, podvlačili i isecali.

Ali ovog jutra Dženin nos nije bio u vestima, nego u oglasima. Prišao sam i video da grozničavo zaokružuje u rubrici „Kućni ljubimci – psi“.

„Hm“, rekao sam onim još opreznim glasom novopečenog muža. „Ima li nešto što bi trebalo da znam?“

Nije odgovorila.

„Džen-džen?“

„To je zbog biljke“, progovorila je na kraju, glasom u kojemu se tek naziralo očajanje.

„Biljke?“, upitah.

„One glupe biljke“, odgovorila je. „One koju smo ubili.“

Koji smo ubili? Nisam baš nameravao da zalazim u detalje, ali tek da se zna, to je biljka koju sam *ja* kupio, a *ona* ubila. Jedne noći sam je iznenadio lepom i velikom difenbahijom sa šarenim smaragdno-žučkastim listovima. „Kojim povodom?“, pitala je. Ali nije bilo povoda. Dao sam joj poklon bez ikakvog razloga, sem da bih rekao: „Zaboga, zar nije divno biti u braku?“

Bila je oduševljena i postupkom i biljkom i zahvalila mi je tako što me je zagrlila i poljubila u usta. Ubrzo se posvetila tome da ubije moj poklon s predanošću hladnokrvnog profesionalnog ubice. Mada joj to nije bila namera. Moglo bi se reći da je jadnu biljku dovela do smrti preteranom brigom. Dženi baš i nije bila neki baštovan. S pretpostavkom da je svim živim bićima potrebna voda, očigledno zaboravivši da im isto toliko treba i vazduh, svakodnevno je poplavljivala difenbahiju.

„Pazi da ne preteraš s vodom“, upozorio sam je.

„Važi“, odgovorila bi i nasula još nekoliko litara.

Biljci je bilo sve gore, a ona ju je tim više nalivala. Na kraju se sirota difenbahija jednostavno istopila u sluzavu masu. Pogledao sam njen klonuli kostur u saksiji pored prozora i pomislio: *Čoveče, ovo bi bila prava poslastica za nekog ko veruje u predskazanja.*

I eto moje Džen, koja je uspela da ostvari logički skok kosmičkih razmera od mrtve flore u saksiji do žive faune u oglasima za kućne ljubimce. *Usmrti biljku, kupi štene.* Pa, naravno da ima smisla.

Pogledao sam izbliza njene novine i video da joj je jedan oglas privukao pažnju. Pored njega je nacrtala tri debele crvene

zvezde. Pisalo je: „Štenad labradora, žuta. Američko društvo kinologa, čistokrvni. Sve vakcine. Pored roditelja.“

„Nego“, rekao sam, „da li bi mi možda još jednom objasnila tu vezu između biljke i ljubimca?“

„Znaš“, odgovorila je, „strašno sam se trudila i vidi šta se desilo. Ne mogu čak ni glupu kućnu biljku da održim u životu. Mislim, pa zar je to teško? Treba samo da zalivaš prokletinju.“

Tako je stigla do suštine. „Ako ne mogu ni biljku da održim u životu, kako ću sa bebom?“ Izgledalo je kao da će zaplakati.

„Problem beba“, kako sam ga nazvao, postao je nezaobilazan u Dženinom životu, a svakim danom je samo rastao. Upoznali smo se u maloj novinskoj kući u zapadnom Mičigenu. Prošlo je tek nekoliko meseci otkako je završila fakultet, pa joj je ozbiljan život odrasle osobe delovao kao daleka ideja. Oboma nam je to bio prvi pravi posao posle škole. Jeli smo mnogo pice, pili mnogo piva i baš nimalo nismo razmišljali o tome kako jednog dana nećemo više biti mladi, slobodni i neobuzdani proždirači pice i piva.

Ali godine su prošle. Tek što smo počeli da se zabavljamo, različite poslovne prilike – u mom slučaju i jednogodišnje post-diplomske studije – odvele su nas na suprotne strane istočnih SAD. U početku nas je delio samo jedan sat vožnje. Zatim tri sata. Zatim osam, pa dvadeset četiri. Kad smo se konačno venčali i skrasili u južnoj Floridi, imala je skoro trideset godina. Njene prijateljice već su imale bebe. Telo joj je slalo čudne poruke. Ono nekad naizgled beskrajno vreme za razmnožavanje lagano se smanjivalo.

Nagnuo sam se preko nje, zagrlio je oko ramena i poljubio je u teme. „U redu je“, rekao sam. Ali, moram priznati, potegla je dobro pitanje. Nijedno od nas dvoje nikada nije zaista brinulo ni o čemu. Jesmo imali kućne ljubimce dok smo odrastali, ali to se ne računa. Znali smo da će se naši roditelji uvek potruditi da budu živi i zdravi. Oboje smo znali da ćemo jednog dana poželeti da imamo decu, ali da li smo zaista bili spremni za to? Deca su tako... tako... strašna. Bespomoćna su i krhka i čini se da će se vrlo lako polomiti ako ih ispustiš.

Smešak je zaškribo na Dženinom licu. „Pomislila sam da bi pas bio dobar za vežbu“, rekla je.

Dok smo se po mraku vozili severozapadno od grada, gde predgrađe zapadnog Palm Biča lagano prelazi u prostrana imanja, razmišljao sam o odluci da donesemo psa u kuću. To je prevelika odgovornost, naročito za ljude sa stalnim poslom. Ali znali smo u šta se upuštamo. Oboje smo odrasli uz pse i neizmerno smo ih voleli. Ja sam imao Svetog Šona, a Dženi Svetog Vinija, engleskog setera koga je čitava porodica obožavala. Skoro sve najlepše uspomene iz detinjstva bile su vezane za te pse. Šetali smo s njima, plivali s njima, igrali se i pravili nestašluke. Da je Dženi zaista želela psa samo da bi razvila roditeljske sposobnosti, pokušao bih da je odgovorim i možda bih je umirio zlatnom ribicom. Ali baš kao što smo znali da jednog dana želimo decu, znali smo i da naš porodični dom nikada neće biti potpun bez psa koji će nam se opružiti kraj nogu. Dok smo se zabavljali, daleko pre no što su nam se deca uopšte pojavila na radaru, satima smo pričali o svojim ljubimcima iz detinjstva, o tome koliko nam nedostaju i kako žudimo za tim – kad budemo imali svoju kuću i nekakvu stabilnost u životu – da opet imamo psa.

Imali smo i jedno i drugo. Bili smo zajedno tu odakle nismo nameravali uskoro da odemo. I imali smo svoju kuću.

Bila je to savršena kućica na savršenom malom ograđenom placu od četvrt jutra, kao stvorenom za psa. A i lokacija je bila baš kako treba, veseo deo grada blok i po udaljen od vodenog kanala koji odvaja zapadni deo Palm Biča od njegovih proređenih vila. Na kraju naše Čerčilove ulice, pravilan zeleni park i popločana staza protezali su se kilometrima uz vodu. Idealno za džogiranje, vožnju bicikla i rolera, a iznad svega, za šetanje psa.

Kuća je sagrađena pedesetih godina i imala je šarm stare Floride – kamin, grube gipsovane zidove, velike prozore i francuski balkon koji je vodio u naš omiljeni prostor, zatvoreni trem iza kuće. Dvorište je bilo mali tropski raj, puno palmi, bromelija, avokada i šarenjaka jarkih boja. Čitavim posedom dominiralo je ogromno stablo manga. Svake godine sa njega su padali teški plodovi uz gla-

san zvuk koji je podsećao, pomalo groteskno, na tela koja padaju s krova. Ležali bismo u krevetu i slušali. *Tup! Tup! Tup!*

Kupili smo bungalov sa dve spavaće sobe i jednim kupatilom nekoliko meseci posle povratka s medenog meseca i odmah smo se posvetili preuređivanju. Prethodni vlasnici, poštanski činovnik u penziji i njegova supruga, voleli su zelenu boju. Fasada je bila zelena. Unutrašnji zidovi su bili zeleni. Zaveses su bile zelene. Kapci na prozorima su bili zeleni. Ulazna vrata su bila zelena. Tepih, koji su tek kupili da bi lakše prodali kuću, bio je zelen. Nije to bila vesela svetlozelena, ni hladna smaragdna zelena, pa čak ni smela boja zelenog limuna, već ona zelena koju povратиš posle čorbe od graška, sa oker tonovima. Sve je podsećalo na vojne barake.

Prve noći koju smo proveli u kući odlepili smo svako parčence zelenog tepiha, a zatim ga odvukli do pločnika. Ispod tepiha smo našli prastari hrastov pod koji, po našoj proceni, nikada nije dodirnula nijedna cipela. Mukotrpno smo ga šmirglali i lakirali dok nije zablisterao. Zatim smo izašli i potrošili veći deo dvonedeljne plate na ručno tkani persijski tepih, koji smo raširili ispred kamina u dnevnoj sobi. Narednih meseci prefarbali smo svaku zelenu površinu i zamenili svaki zeleni deo. Kuća poštanskog činovnika polako je postajala naša.

Čim smo sredili gajbu kako treba, naravno da je bilo sasvim očekivano da dovedemo i velikog četvoronožnog cimera sa oštrim noktima, velikim zubima i neverovatno ograničenom sposobnošću komuniciranja, koji će početi da je uništava.

„Uspori malo, promašićemo“, prekorila me je Dženi. „Samo što nismo stigli.“ Vozili smo se kroz mrkli mrak nekadašnje močvare, koju su posle Drugog svetskog rata isušili zbog poljoprivrede, da bi se tu kasnije naselili ljudi iz predgrađa željni seoskog života.

Kao što je Dženi i predvidela, uskoro smo osvetlili poštansko sanduče sa traženom adresom. Skrenuo sam na pošljunčani put, koji nas je doveo do velikog imanja pod drvećem, s jezeretom ispred kuće i malim ambarom iza nje. Na vratima nas je

dočekala sredovečna žena po imenu Lori, a pored nje je stajao krupan i miran žuti labrador.

„Ovo je Lili, ponosna majka“, rekla je Lori nakon što smo se upoznali. Iako je od porođaja prošlo pet nedelja, Lili je stomak bio otekao, a bradavice izražene. Oboje smo kleknuli, a ona nas je srećno i srdačno pozdravila. Baš tako smo i zamišljali labradora – dobre naravi, punog topline, mirnog i prelepog.

„Gde je otac?“, pitao sam.

„O“, reče žena, oklevajući samo delić sekunde. „Semi Boj? Tu je negde.“ Brzo je dodala: „Verujem da jedva čekate da vidite štenad.“

Povela nas je kroz kuhinju do uslužne prostorije koja je na brzinu pretvorena u porodilište. Pod je bio prekriven novinama, a u jednom uglu se nalazila plitka kutija obložena starim peškirimama. Ali sve to smo jedva primetili. Kako smo i mogli pored devet malenih žutih štenaca koji su se saplitali jedan preko drugog kad su bućno pojurili da vide te najnovije strance koji su svratili? Dženi je uzdahnula. „Bože!“, rekla je. „U životu nisam videla ništa slađe.“

Seli smo na pod i pustili da se štenci penju po nama, dok je Lili veselo skakala oko nas, mahala repom i njuškom gurala svako štene da utvrdi je li sve u redu. Sa Dženi sam se dogovorio samo da dođemo i vidimo štenad, malo se raspitamo, a da ja pri tom ozbiljno razmislim jesmo li spremni da dovedemo psa u kuću. „Ovo je prvi oglas na koji smo se javili“, rekao sam. „Hajde da ne brzamo.“ Ali posle samo trideset sekundi uvideo sam da gubim bitku. Nije bilo sumnje da će jedan od tih štenaca biti naš još iste večeri.

Lori je bila jedan od onih kućnih odgajivača, kako ih zovu. Kad je u pitanju kupovina rasnog psa, bili smo čisti početnici, ali smo dovoljno pročitali i znali da treba da se klonimo takozvanih fabrika štenadi, odnosno profitabilnih poduhvata za razmnožavanje koji čistokrvne pse izbacuju kao što *Ford* izbacuje svoj model taurus. Međutim, za razliku od masovne proizvodnje automobila, masovna proizvodnja pedigiranih štenadi može da dovede do ozbiljnih naslednih problema, od displazije kuka do slepila, a sve zbog višegeneracijskog ukrštanja srodnika.

S druge strane, za Lori je to bio hobi, a motiv joj je bila ljubav prema rasi, a ne zarada. Imala je samo jednu ženku i jednog mužjaka. Oni su poticali iz različitih rodova, a za to je imala i dokaz na papiru. Bio je to drugi i poslednji okot za Lili, pred povlačenje u dobar život seoskog porodičnog ljubimca. Pošto su oboje roditelja bili na istom mestu, kupac je iz prve ruke mogao da vidi poreklo – mada je u našem slučaju otac očigledno bio na nekom drugom mestu.

U okotu je bilo pet ženki, od kojih su sve sem jedne već bile prodate, i četiri mužjaka. Lori je tražila četiristo dolara za preostalu ženku i po trista sedamdeset pet dolara za mužjake. Jednog štenca kao da smo naročito općinili. Bio je najsmješnji i zaletao se u nas, skotrljao bi nam se u krilo, a zatim nam se verao uz košulje da nas lizne po licu. Glodao nam je prste iznenađujuće ostrim zubčićima i nespretno išao ukrug oko nas na velikim tamnožutim šapama, koje uopšte nisu bile srazmerne s ostatkom njegovog tela. „Njega možete da dobijete za trista pedeset“, rekla je vlasnica.

Dženi je ozbiljan lovac na dobre ponude, poznata po tome što je kući dovlačila svakakve stvari koje nismo želeli niti su nam trebale, samo zbog toga što im je cena bila suviše privlačna da se propusti. „Znam da ne igraš golf“, rekla mi je jednog dana kada je iz kola izvukla stari komplet palica. „Ali ne bi verovao kako sam dobro prošla.“ U ovom času video sam kako su joj oči zasjale. „Joj, dušo“, ulagivala se. „Mališa je na rasprodaji!“

Morao sam da priznam da je stvarno presladak. A i živahan. Nisam ni shvatio šta se dešava, a on mi je već pojeo pola narukvice na satu.

„Moramo da uradimo test na strah“, rekoš. Dženi sam mnogo puta ispričao kako smo izabrali Svetog Šona kad sam bio mali i kako me je otac učio da naglim pokretom ili bukom mogu da odvojim plašljive od samouverenih. Dok sam sedeo među klupkom štenadi, zakolutala je očima – ona taj gest čuva za svako čudno ponašanje u porodici Grogan. „Pa, stvarno uspeva“, rekoš.

Ustao sam, okrenuo leđa štencima, a zatim se naglo obrnuo i zakoračio prema njima. Lupio sam nogom i viknuo: „Hej!“ Niko nije bio preterano zabrinut zbog blesavog stranca. Ali sa-

mo je jedan jurnuo napred s namerom da se suoči s napasnikom. Bio je to pas na rasprodaji. Punom parom je zaorao ka meni, bacio mi se postrance na članke i skočio na moje pertle ubeđen da su u pitanju opasni neprijatelji koje je neophodno uništiti.

„Mislim da je suđeno“, rekla je Dženi.

„Je l’?“, odgovorio sam, uhvatio ga i prineo licu, proučavajući mu njušku. Gledao me je onim srceparajućim smeđim očima, a zatim mi gricnuo nos. Spustio sam ga Dženi u naručje, odakle je gricnuo i njen nos. „Očigledno mu se dopadamo“, rekoh.

I tako je i bilo. Lori smo napisali ček na trista pedeset dolara, a ona nam je rekla da se vratimo po psa sa rasprodaje za tri nedelje, kada bude napunio dva meseca i prestao da sisa. Zahvalili smo joj, pomilovali Lili u znak pozdrava i oprostili se.

Dok smo išli ka kolima, zagrlio sam Dženi i čvrsto je privukao uz sebe. „Možeš li da poveruješ?“, pitao sam. „Stvarno imamo psa!“

Samo što smo stigli do kola, čulo se neko komešanje iz šume. Nešto se probijalo kroz žbunje – i veoma teško disalo. Zvučalo je kao nešto iz horor filma. I išlo je prema nama. Ukočili smo se zagledani u mrak. Zvuk je bio sve glasniji i bliži. A onda je u trenu to nešto istrčalo na čistinu i jurnulo ka nama, kao žuta mrlja. Veoma *velika* žuta mrlja. Kad je protrčalo pored nas, bez zadržavanja, kao da nas nije ni primetilo, videli smo da je u pitanju veliki labrador. Ali nije bio ni nalik slatkoj Lili koju smo upravo mazili u kući. Ovaj je bio potpuno mokar i do stomaka u blatu i čičku. Jezik mu je suludo visio sa strane, a bale su letele dok je jurio pored nas. U onom magnovenju u kom sam uspeo da ga vidim utvrdio sam da u očima ima čudan, pomalo ludački, ali opet nekako radostan pogled. Kao da je ta životinja upravo videla duha – i zbog tog je vesela da veselija ne može biti.

Zatim je, uz buku ravnu stapedu bizona, nestao iza kuće i sa vidika. Dženi je uzdahnula.

„Mislim da smo upravo upoznali tatu“, rekao sam dok mi je u stomaku lagano rastao nemir.

Drugo poglavlje

U društvu plave krvi

Prvo što smo učinili kao zvanični vlasnici psa bilo je da se posvađamo. Počelo je dok smo se vraćali kući, a nastavilo se u čarkama i ispadima čitave nedelje. Nismo mogli da se dogovorimo kako ćemo nazvati psa sa rasprodaje. Dženi je odbacivala moje predloge, a i ja njene. Bitka je dostigla vrhunac jednog jutra pre nego što smo krenuli na posao.

„Čelsi?“, pitao sam. „To je *tako* žensko ime. Nijedan pravi muški pas ni mrtav se ne bi zvao Čelsi.“

„Kao da će on to znati“, rekla je Dženi.

„Hanter“, rekao sam. „Hanter je savršeno.“

„Hanter?*

Šališ se, je l’ da? Jesi li ti u nekom mačo tripu? Previše je muževno. Uostalom, ti u životu nisi išao u lov.“

„On je muško“, ključao sam. „I treba da bude muževno. Nemoj ovo navoditi na jednu od svojih feminističkih tema.“

Nije slutilo na dobro. Upravo sam skinuo rukavice. Dok se Dženi spremala za protivudar, na brzinu sam pokušao da vratim razgovor na pravu temu. „Šta fali imenu Lui?“

„Ništa ako radiš na pumpi za gorivo“, breknula se.

* *Hunter* (engl.) – lovac. (Prim. prev.)

„Hej! Pazi malo! Tako se moj deda zvao. Je l' treba da ga nazovemo po tvom dedi? Bravo, Bile!“

Dok smo se svađali, Dženi je odsutno prišla kasetofonu i pustila kasetu. To je bila jedna od njenih bračnih borbenih strategija. Kad ne znaš šta da radiš, zagluši protivnika. Talasavi rege ritmovi Boba Marlija začuli su se iz zvučnika i odmah nas oboje umirili.

Pokojnog pevača s Jamajke otkrili smo tek kad smo se iz Mičigena preselili na južnu Floridu. U belачkoj zabiti Srednjeg zapada nismo imali drugog izbora osim Boba Segera i Džona Kugara Melenkampa. Ali ovde u uzburkanom etničkom bućkurišu južne Floride, muzika Boba Marlija, čak i deceniju posle njegove smrti, bila je svuda. Slušali smo je na radiju u kolima dok smo se vozili niz Bulevar Biskejn. Slušali smo je dok smo pili kafe kubano u Maloj Havani i jeli piletinu na jamajkanski način po rupama u turomnim imigrantskim krajevima zapadno od Fort Loderdejla. Slušali smo je kad smo prvi put jeli pržene školjke na festivalu Bahama Gombaj u Kokonat Grouvu, delu Majamija, i kad smo na Ki Vestu kupovali havajske rukotvorine.

Što smo više istraživali, to smo se više zaljublivali, što u južnu Floridu, što jedno u drugo. I činilo se kao da je u pozadini uvek bio Bob Marli. Bio je tu dok smo se pekli na plaži, dok smo prefarbavali sumornozelene zidove naše kuće, kad smo se u zoru budili zbog kreštanja divljih papagaja i kad smo vodili ljubav na prvom svetlu koje se probijalo kroz drveće ispred našeg prozora. Zaljubili smo se u njegovu muziku zbog nje same, ali i zbog onoga što je predstavljala – onaj trenutak u našem životu kada smo prestali da budemo dvoje i postali jedno. Bob Marli je bio pratnja našeg novog zajedničkog života na tom čudnom, egzotičnom, suludom mestu koje je bilo tako drugačije od svih mesta gde smo ikada živeli.

A sada se iz zvučnika začula naša pesma, omiljena zato što je bila neverovatno lepa i zato što smo je tako dobro razumeli. Marlijev glas je ispunio sobu ponavljajući refren. „Da li je to ljubav što osećam?“ I baš u tom trenutku, savršeno sinhronizovano, kao da smo nedeljama vežbali, oboje smo viknuli: „Marli!“

„To je to!“, viknuh. „To mu je ime.“ Dženi se smeškala, što je bio dobar znak. Hteo sam da ga isprobam. „Marli, dođi!“, naredio sam. „Marli, sedi! Bravo, Marli!“

Dženi se priključila. „Pa ti si mali slatkiš, Marli!“

„Hej, mislim da valja“, rekao sam. Dženi se složila. Svađa je bila gotova. Smislili smo ime za naše štene.

Sutradan uveče posle večere ušao sam u spavaću sobu gde je Dženi čitala i rekao: „Mislim da moramo malo da mu začini-mo ime.“

„O čemu ti pričaš?“, pitala je. „Sviđa nam se.“

Čitao sam formulare za registraciju iz Kinološkog društva. Kao labrador sa oba uredno zavedena roditelja, Marli je isto tako mogao da se zavede. To je zaista bilo neophodno samo za izložbe ili za parenje, ali u tom slučaju je to bio najvažniji papir na svetu. Međutim, za kućnog ljubimca bio je suvišan. Ali ja sam za Marlija imao velike planove. Bio mi je to prvi susret sa bilo kakvim visokim odgojem, uključujući i moju sopstvenu porodicu. Kao i Sveti Šon, pas mog detinjstva, i ja sam bio mešanac nejasnog i nepoznatog porekla. U mojoj lozi bilo je više nacija nego u Evropskoj uniji. Taj pas će me približiti plavoj krvi najviše što je za mene dostižno, pa nisam nameravao da propustim tu priliku. Priznajem da sam se malo zaneo.

„Recimo da poželimo da ga odvedemo na izložbu“, rekao sam. „Jesi li ikada videla šampiona sa samo jednim imenom? Oni uvek imaju velike i duge titule, kao što je Ser Dartvort od Čeltenhama.“

„A i njegov gazda, Ser Glupson iz zapadnog Palm Biča“, odgovorila je Dženi.

„Ozbiljan sam“, rekoh. „Mogli bismo da zaradimo ako ga budemo parili. Znaš li ti koliko ljudi plaćaju za vrhunске rasplodne pse? Svi oni imaju upečatljivija imena.“

„Samo da ti meni budeš srećan, dušo“, rekla je Dženi i vratila se svojoj knjizi.

Sledećeg jutra, posle mozganja do kasno u noć, našao sam je kod lavaboa i rekao: „Smislio sam savršeno ime.“

Sumnjičavo me je pogledala. „Reci.“

„Dobro. Jesi li spremna? Evo ga.“ Pustio sam da mi svaka reč sporo klizi sa usana. „Groganov... kraljevski... Marli... od... Čerčila.“ Čoveče, pomislih, *ovo baš zvuči kraljevski.*

„Čoveče“, rekla je Dženi, „to baš zvuči glupo.“

Nije me bilo briga. Ja sam se bavio papirima i već sam upisao ime. Mastilom. Dženi je mogla da se ruga do mile volje. Kada za nekoliko godina Groganov kraljevski Marli od Čerčila bude pokupio najbolje ocene na izložbi u Vestminsteru, a ja ga pobednički prošetam oko ringa pred međunarodnom televizijskom publikom, videćemo ko će se smejati.

„Hajde, šašavi moj grofe“, rekla je Dženi. „Idemo na doručak.“

Treće poglavlje

Na putu do kuće

Dok smo odbrojavali dane kada ćemo Marlija dovesti kući, ja sam kasno počeo da čitam o labradorima. Kažem *kasno* zato što sam maltene svuda pročitao isti ozbiljan savet: *Pre nego što kupite psa, potrudite se da dobro istražite tu rasu da biste znali u šta se upuštate.* Ajoj.

Neko ko živi u stanu, na primer, ne bi se dobro proveo sa bernardincem. Porodica sa malom decom trebalo bi da izbegava nepredvidljivu rasu čau-čau. Lenjivca koji traži malog psa da provodi sate pred televizorom verovatno bi izludeo border kolli, kome je za sreću potrebno da trči i radi.

Stid me je da priznam da se Dženi i ja uopšte nismo raspitali pre no što smo se odlučili za labradora. Rasu smo odabrali samo na osnovu jednog kriterijuma: lepota na ulici. Često smo im se divili dok su s vlasnicima šetali biciklističkom stazom duž kanala – krupni i blentavi vragolani koji život vole kao niko drugi na ovom svetu. Još je veća sramota to što na našu odluku nije uticao *Vodič za pse*, sveta knjiga Američkog društva kinologa, niti ijedan drugi ozbiljan vodič. Na nju je uticao jedan drugi teškaš literature o psima: *Druga strana* Garija Larsona. Obožavali smo taj strip. Larson je crtao pametne urbane labradore koji su radili i govorili najblesavije stvari. Da, pričali su! Šta je tu moglo da nam se ne dopadne? Labradori su bili izuzetno zabavne

životinje – bar u Larsonovim rukama. Ima li nekog kome ne bi značilo malo zabave u životu? To nas je kupilo.

Dok sam kopao po ozbiljnijim tekstovima o labradorima, laknulo mi je kada sam saznao da naš izbor, koliko god da je bio neupućen, nije bio previše pogrešan. Literatura je bila puna vedrih ličnih iskustava o ljubavi koju pružaju labradori, o njihovoj mirnoj naravi, nežnosti sa decom, neagresivnosti i želji da udovolje. Zbog inteligencije i prilagodljivosti prvi su izbor za obuku za potragu i spasavanje, kao i za pse-vodiče za slepe i hendikepirane. Sve to ide u prilog ljubimcu u domu koji će verovatno uskoro imati i decu.

Jedan vodič je tvrdio: „Labrador je poznat po svojoj inteligenciji, ljubavi prema čoveku, snalažljivosti na terenu i neuništivoj predanosti svakom zadatku.“ U drugom su hvalili njihovu neverovatnu odanost. Sva ta svojstva su od specijalizovanog lovačkog psa, koga su najviše cenili lovci na ptice zbog sposobnosti da iz ledene vode izvlači oborene patke i fazane, napravili omiljenog američkog kućnog ljubimca. Samo godinu dana ranije, odnosno 1990, labrador je zbacio koker španijela sa prvog mesta na listi omiljene rase Američkog društva kinologa. Od tada nijedna rasa nije bila ni blizu da preuzme to mesto od labradora. Dve hiljade četvrta godina je petnaesta godina u kojoj su labradori opstali na prvom mestu Društva kinologa, sa 146.692 registrovana psa. Na dalekom drugom mestu bili su zlatni retrieveri, sa 52.550, a na trećem nemački ovčari sa 46.046 pasa.

Sasvim slučajno, naleteli smo na rasu za kojom je Amerika ludovala. Nisu valjda svi ti srećni vlasnici pasa pogrešili? Izabrali smo dokazanog pobjednika. Ipak, literatura je bila puna zloslutnih upozorenja.

Labradori su radni psi prepuni energije. Veoma su društveni i ne vole dugo da ostaju sami. Umeju da budu tvrdoglavi i teški za dresuru. Postaju destruktivni u nedostatku svakodnevnih stroge vežbe. Neki se izuzetno lako uzbude, pa je čak i iskusnim dreserima teško da ih obuzdaju. Period psećeg detinjstva kao da večno traje, tri godine i više. Duga i burna adolescencija zahteva izuzetno strpljenje vlasnika.

Mišićavi su i vekovima su odgajani da trpe bol, što im je bilo korisno kada su skakali u ledenu vodu severnog Atlantskog okeana i pomagali ribarima. Ali u kućnom okruženju iste te osobine obećavale su da će se ponašati kao slonovi u staklarskoj radnji. To su jake i snažne životinje širokih grudi, koje nisu uvek svesne sopstvene snage. Kasnije mi je jedna vlasnica rekla da je jednom svog muškaka labradora vezala za okvir vrata na garaži da bi joj bio blizu dok pere auto. Pas je ugledao vevericu, jurnuo i iz zida iščupao okvir velikih čeličnih vrata.

A zatim sam naišao na rečenicu koja me je uplašila. „Roditelji su možda najbolji pokazatelj budućeg temperamenta vašeg novog šteneta. Iznenadujuće veliki deo ponašanja se nasleđuje.“ Mislila sam se munjevito vratio na pobesnelog demona uvaljanog u blato koji je izjurio iz šume one večeri kada smo odabrali svoje štene. *Pobogu*, pomislih. Knjiga je savetovala da obavezno, ukoliko je moguće, vidimo i damu i gospodina. Misli su mi opet jurnule unazad, ovog puta na jedva primetno oklevanje vlasnice kada sam je pitao gde je otac. *O... tu je negde*. A kako je samo brzo promenila temu! Sve mi je bilo jasno. Upućeni kupci zahtevali bi da vide oca. I šta bi pronašli? Poludelog derviša koji slepo jurca kroz noć kao da su mu đavoli za petama. U sebi sam se pomolio da je Marli nasledio majčine osobine.

Ako zanemarimo pojedinačnu genetiku, svi čistokrvni labradori imaju neke prepoznatljive zajedničke crte. Američko društvo kinologa postavlja standarde kvaliteta labradora. Po građi su zdepasti i mišićavi, sa kratkim i gustim krznom otpornim na vremenske uslove. Krzno može biti crno, čokoladno ili iz čitavog spektra žutih, od svetložute do lisičjecrvenkaste. Jedna od osnovnih osobina labradora je debeli snažni rep, sličan repu vidre, sposoban da jednim zamahom raščisti sve sa stočića. Imaju veliku kockastu glavu, sa jakom vilicom i visoko postavljenim klempavim ušima. Većina labradora je visoka oko šezdeset centimetara do grebena, odnosno ramena, a prosečan mušjak je težak od trideset do četrdeset kilograma, mada neki umeju da budu daleko teži.

Ali, sudeći po Društvu kinologa, nije samo izgled ono što čini labradora. Njihov standard kaže: „Pravi temperament labradora u istoj je meri njegovo obeležje kao i 'vidrin' rep. Oni idealne naravi su dobri, otvoreni i poslušni, spremni da udovolje i nisu agresivni ni prema ljudima ni prema životinjama. Labrador ima mnogo osobina koje ljudi vole. Njegova nežnost, inteligencija i prilagodljivost čine ga idealnim psom.“

Idealan pas! Pohvale nisu ni mogle biti bolje. Što sam više čitao, to sam se bolje osećao zbog naše odluke. Čak me ni upozorenja nisu toliko plašila. Dženi i ja ćemo se prirodno posvetiti novom psu, obasučemo ga pažnjom i ljubavlju. Rešili smo da uložimo sve potrebno vreme da ga naučimo poslušnosti i lepom ponašanju prema okolini. Oboje smo voleli šetnje, pa smo skoro svake večeri posle posla šetali stazom pored kanala, neretko i ujutro. Bilo bi nam sasvim prirodno da u te brze šetnje povedemo i psa. Izmorićemo malog đavolana. Dženi je posao bio samo kilometar i po udaljen od kuće, te je svakodnevno dolazila kući na ručak. U isto vreme bi mogla da mu baca loptice u dvorištu i tako mu utroši još te neobuzdane energije na koju su nas upozoravali.

Nedelju dana pre no što ćemo svog psa dovesti kući, Džena sestra Suzan pozvala nas je iz Bostona. Ona, njen muž i dvoje dece nameravali su da dođu u Diznilend naredne nedelje. Možda bi Dženi volela da se provoza i provede nekoliko dana s njima? Dženi je jedva dočekala, rado prihvatajući priliku da bolje upozna sestričinu i sestrića koje je mnogo volela. Ali bila je rastrzana. „Neću biti tu da Marlija dovedemo kući“, rekla je.

„Idi ti“, rekao sam joj. „Ja ću otići po psa i smestiću ga, pa će te čekati kad se budeš vratila.“

Potrudio sam se da zvučim opušteno, ali me je u potaji oduševila pomisao da će štene biti samo moje na nekoliko dana muškog zblizavanja. Pas treba da bude naš zajednički projekat, podjednako i njen i moj. Ali nikada nisam zaista verovao da pas može imati dva gospodara, a u slučaju da u hijerarhiji domaćinstva mo-

že da postoji samo jedan alfa vođa, želim da to budem ja. Zbog tog malog trodnevnog druženja imaću dobru prednost.

Nedelju dana kasnije Dženi je otišla u Orlando – troipočasovna vožnja. Te večeri posle posla, bio je petak, ponovo sam otišao u odgajivačnicu, po novi dodatak našem životu. Kada mi je Lori dovela mog novog psa, glasno sam uzdahnuo. Ono malo čupavo štene koje smo izabrali pre samo tri nedelje dvostruko je poraslo. Zaleteo se u mene i glavom mi udario u članke, a zatim se srušio pored mojih nogu i okrenuo se na leđa, sa šapicama u vazduhu. Nadao sam se da je to znak poniznosti. Lori mora da je osetila da sam se prepao. „Mališan baš raste, zar ne?“, veselo je rekla. „Samo da ga vidite kako guta hranu!“

Sagnuo sam se, počeskao ga po stomaku i rekao: „Marli, jesi li spreman da idemo kući?“ Tada sam prvi put stvarno upotrebio njegovo novo ime i zvučalo je baš kako treba.

U kolima sam mu od velikih peškira napravio udobno gnezdašce na prednjem sedištu i tu ga smestio. Ali pre no što smo izašli na glavni put, on je već počeo da se migolji. Puzao je prema meni preko sedišta i usput cvileo. Kod konzole sa menjačem, Marli se našao u prvoj od mnogih nevolja koje će ga snaći kasnije u životu. Eto njega, zadnje šape mu vise sa suvozačke strane konzole, a prednje sa vozačeve. U sredini, stomakom se nasukao na menjač. Mahao je nožicama i orao po vazduhu. Migoljio se, ljuljao i poskakivao, ali zaglibio se kao brod u mulju. Počesao sam ga po leđima, što ga je još više uzbudilo i izazvalo novi nalet migoljenja. Zadnjim šapama je beznadežno tražio oslonac na tapaciranoj izbočini između sedišta. Lagano je počeo da podiže zadnji deo tela, guza mu je krenula gore, gore, gore, rep je ludački mahao, sve dok gravitacija konačno nije učinila svoje. Stroपोštao se naglavačke, skotrljao na pod pored mojih nogu i završio na leđima. Odatle mi se lako uspentrao u krilo.

Čoveče, što je bio srećan – očajnički srećan! Drhtao je od radosti dok mi je gurao glavu u stomak i grickao dugmiće na košulji, a repom je udarao u volan kao igla metronoma.

Ubrzo sam otkrio da mogu da menjam tempo njegovog mahanja prostim dodirrom. Dok sam držao obe ruke na volanu, ri-